

ADAM WODEHAM ON FIRST
AND SECOND INTENTIONS*

Katherine Tachau

Adam Wodeham (d. 1358), the younger confrere and student of the English Franciscans William of Ockham and Walter Chatton, is today less well-known to historians of philosophy than either, despite the recent interest of scholars of fourteenth-century intellectual history.¹ Yet Wodeham's obscurity is modern: into the sixteenth century he enjoyed a renown at least as great as did his teachers.² For that reason alone he is an interesting figure: what made Wodeham's thought so significant to his scholastic readers?

Those readers knew of Wodeham partly because he spent the years of his scholarly career at Norwich, London, and Oxford, during the 1320s-1330s, when these were the hub of an English intellectual community so vig-

---

*The research for this edition has been supported by a fellowship from the George C. Marshall Memorial Fund in Denmark, and carried out under the hospitable roof of the Institut for græsk og latinsk middelalderfilologi, whose members have each assisted me invaluablely. I am further indebted to William J. Courtenay, for his guidance and encouragement in the study of Wodeham and his colleagues; to the Master and Fellows of Gonville and Caius College, Cambridge, for access to their manuscript 281/674 and permission to edit this question; and ultimately to Jan Pinborg, *sine quo non*.
1. For the facts of Wodeham's career, I rely upon W. J. Courtenay, *Adam Wodeham, An Introduction to his Life and Writings* (Leiden: 1978). Wodeham's treatise on indivisibles has been edited by John E. Murdoch and Edward A. Synan, "Two Questions on the Continuum: Walter Chatton (?), O.F.M. and Adam Wodeham, O.F.M.," *Franciscan Studies*, 26 (1966), 212-288. From his *Sentences* commentaries only one question has been published (*Lectura secunda*, Book I, d.1, q.1) by Gedeon Gál, in "Adam of Wodeham's Question on the 'Complexe Significabile' As the Immediate Object of Scientific Knowledge," *Franciscan Studies*, 37 (1977), 66-102.

2. Courtenay, *Wodeham*, ch. III (pp. 113-159) investigates many of the numerous fourteenth- and fifteenth-century theologians who knew and respected Wodeham's work. His notariety in the fifteenth century is further attested by Louis XI of France's decree against the nominalists (1474), and perpetuated in the sixteenth by Juan Luis Vives' polemics against scholastic logicians; see Neal W. Gilbert, "Ockham, Wyclif, and the 'Via Moderna,'" in *Antiqui und Moderni*, Miscellanea Mediaevalia IX (Berlin and New York: 1974), pp. 85-125, and Rita Guerlac, *Juan Luis Vives Against the Pseudodialecticians, A Humanist Attack on Medieval Logic*, Synthese Historical Library, 18 (Dordrecht, Boston, London: 1979), p. 85. Between Louis XI and Vives, John Major championed Wodeham in his introduction to the Paris, 1512 edition of Oyta's *abbreviatio* of Wodeham's *Sentences* commentary; cf. Courtenay, *Wodeham*, p. 1.

ously creative that the result was a widespread dissemination of English thought in continental universities throughout the remainder of the century.³ By 1321, after finishing his philosophical preparation, Wodeham had begun to study theology under Chatton, which he probably did at the London Franciscan convent. There he may, in fact, have completed his philosophical training under the instruction of Ockham, with whom he was acquainted by the point he undertook theological studies. At any rate, during the 1320s, Wodeham came to respect and differ with both Chatton and Ockham. Thus, while at London, Wodeham produced a *reportatio* of the former's lectures on the *Sentences*; to the latter he may have acted as secretary, and almost certainly as the editor who helped to complete the *Summa Logicae*.⁴

Wodeham remained in England as a student of theology when Ockham departed for Avignon in 1324, and it is not clear with whom or where Wodeham studied during the rest of his training before himself becoming a *baccalarius sententiarum*. He spent at least part, if not most of the second half of the decade at the Oxford Franciscan convent. Then, during the years 1328-1332, Wodeham lectured on the *Sentences* at the Franciscan *studia* of Norwich, London, and Oxford. Of these lectures, only the Oxford series -- which survives in *reportatio* and *ordinatio* versions -- can be identified and dated with certainty: Wodeham began these lectures in 1330-31, probably continued them during the following academic year, and had finished them by the end of the academic year 1333. These lectures he was able to revise after 1334, a revision that is also extant. At the end of the decade Wodeham became a master of theology after, as was usual, nearly two decades studying and teaching theology.⁵

In addition to the Oxford *Sentences* commentaries, Cambridge, Gonville & Caius College MS. 281/674 preserves a distinct series, from which the

---

3. The fact, if not the process, of dissemination of Oxford thought is well-known; but as Gilbert noted "Ockham, Wyclif," p.99, the contribution of the mendicant *studia* at Norwich and London deserves attention -- mine was drawn by Courtenay, who is completing a book on education and scholasticism in late medieval England.

4. Courtenay, *Wodeham*, pp.34-36, 160-64; see also G.Gál's introduction to Ockham's *Summa Logicae*, in *Opera Philosophica* I, ed. Ph.Boehner, G.Gál, and S.Brown (St.Bonaventure, N.Y.: 1974), pp.36*-44*, 53*-54*.

5. Courtenay, *Wodeham*, pp.12-32, 75-81, 95-105, 164-72, 179-81; for the sequence of theological training among Franciscans, cf. pp.45-53.

present question is edited.⁶ The commentary is indubitably Wodeham's, and it is clearly a separate set of lectures from those Wodeham delivered between 1330-1333 at Oxford; but contrary to expectation it is neither the earlier lectures read at Norwich nor those from London, as has been established from Wodeham's own references to their structure and content in the Oxford lectures and in this commentary itself. Instead, this commentary corresponds to the one Gregory of Rimini, O.E.S.A. knew at Paris in the early 1340s as Wodeham's *Lectura secunda*: and he knew the contents well enough to adopt from it Wodeham's notion of the *complexe significabile*.⁷

The title *Lectura secunda* poses a problem: where and when did it constitute a second reading of the *Sentences*? As there is no evidence indicating Wodeham ever read anywhere other than the three English *studia*, it is probable that the *Lectura secunda* was delivered at one of these, possibly at London. The date of the lectures is unfortunately no more certain than the audience. Gregory's citations establish the *terminus ante quem*, but cannot help determine how much earlier the commentary was composed. Although the weight of the evidence supports a date after the Oxford baccalaureate, there are grounds for supposing these to be lectures from an early stage in Wodeham's career, especially given his attention throughout to arguments developed by 1323, when Chatton finished his *Sentences* commentary.⁸

The present question reflects four of the principal influences upon Wodeham's thought. As should be expected, two of the most significant

---

6. *ibid.*, appendix 3, contains a list of the questions and description of the manuscript, further described by M.R.James, *A Descriptive Catalogue of the Manuscripts in the Library of Gonville and Caius College*, I (Cambridge, Engl.: 1907), pp.330-31. The question edited here, I, d.23, q. un., occupies fols. 232vb-235rb.

7. Gál demonstrates Rimini's dependence upon Wodeham, "Adam of Wodeham's Question," pp.66-70; see also Courtenay, *Wodeham*, pp.25-26, 123-30.

8. Gál suggests ("Adam of Wodeham's Question," p.71) 1330-32, which he intends to predate the Oxford lectures, particularly because of the virtual absence -- as Courtenay also notes -- of FitzRalph's views in the *Lectura secunda*. By contrast, in the Oxford lectures, only Ockham is discussed more frequently: see Courtenay, *Wodeham*, pp. 75-81. As I first had occasion to investigate Wodeham's thought when preparing an M.A.Thesis on FitzRalph, I am in complete agreement that the omission in the *Lectura secunda* is thoroughly surprising. Yet given Courtenay's evidence that the *Lectura secunda* contains material postdating the Oxford lectures, and its divergence from the structure of his previous commentaries according to Wodeham's own cross-references, it seems to me that FitzRalph's absence may not offer unequivocal evidence for dating. As more of Wodeham's *oeuvre* becomes available, perhaps further evidence will indicate whether we face here his early or mature thought.

thinkers for his development were his teachers. From each the student could have gained his esteem for the views of John Duns Scotus; and it was probably from Chatton that Wodeham came to explore and respect Peter Aureol's opinions.⁹ But while Wodeham's thinking was shaped by a consideration of the views of each of these four theologians, he was as he and his medieval readers realized, independent of them. Indeed, Wodeham's own intellectual self-assurance increases his importance to the historian, as it emerges in a propensity for recording accurately and in great detail the stages of all disputes in which he has an opinion. Thus, as in the question edited here, Wodeham traces the development of and changes in Ockham's thinking, unhesitatingly recording his own role in those shifts and taking credit when he deems it his due.¹⁰ His vantage, as Ockham's editor and Chatton's *reportator* was excellent, if not entirely impartial.

Wodeham's knowledge of Scotus' and Aureol's opinions, by contrast, had to be obtained either by reading or through his teachers, and it is clear that he read both directly. Wodeham's verbatim quotations *in extenso* from Aureol's *Sentences* commentary, if they can be found at all in the commentaries of Chatton, Ockham, or other contemporaries, are often in a form too truncated to have been Wodeham's source; and his intimate knowledge of Scotus' *oeuvre*, acquired from the autographs deposited in the Franciscan convent library at Oxford, has given Wodeham a posthumous role in their authentication.¹¹

In the current question there is at least one further presence: Richard Campsall, whom Wodeham may have known personally, but whose views he probably knew primarily from reading them. His appreciation for what Chat-

---

9. A comparison of Ockham's and Chatton's *Sentences* commentaries reveals the latter's greater familiarity with Aureol's *Scriptum*, which Ockham after all notes he has had the opportunity to peruse only briefly: cf. I *Ordinatio*, d. 27, q. 3 in *Opera Theologica* IV, ed. G.Etzkorn and F.Kelley (St. Bonaventure, N.Y.: 1979), p.238, lin.5-10. Wodeham's *Lectura secunda*, prologue, qq.1-5, further illuminates his intellectual relationship to Scotus, Chatton, Ockham, and Aureol, which I discuss in my dissertation and in "The Problem of the *Species in medio* at Oxford in the Generation after Ockham," forthcoming in *Mediaeval Studies* (1982).

10. See, e.g., Courtenay, *Wodeham*, p.35; Gál, introduction, *Summa Logicae*, pp.53*-54*.

11. An example of Wodeham's knowledge of Aureol that could not have been gained via Chatton's or Ockham's *Sentences* commentaries is the quotation of passages of Aureol's d. 23, in §19,32-36 of the present question. In the first of these, Wodeham correctly names the location in Aureol. On Wodeham's role as authenticator of Scotus, see Courtenay, *Wodeham*, p.44.

ton termed Campsall's "opinio nova" concerning intentions, is typical of Wodeham's generally favorable evaluation of Campsall's arguments, and testifies to Campsall's influence in establishing the logical concerns of epistemological and psychological discussions.¹²

The Question's Structure

The opening arguments (§1-2) which establish the two alternatives to be debated are noteworthy particularly for their dependence upon Ockham's own *argumenta principalia*, presented almost verbatim. From these, Wodeham proceeds to the first article, the subject of which is the definition of first and second intentions.

For Wodeham's *socii*, his introduction (§5-8) to the matter at hand, a discussion of signs based on Augustine's dictum in *De Doctrina Christiana* that "omnis doctrina vel rerum est, vel signorum," should have been evocative. They had already encountered an exposition in Wodeham's discussion of the object of scientific knowledge, a parallelism that was surely not casual on Wodeham's part; and they may have recognized it also from Scotus' distinction, in a different context, among the uses of the term "intentio."¹³ In any event, Wodeham considers (§8) the doctrine of signs underlying theories of intentions not to be a matter of dispute.

What Wodeham does take to be an area of disagreement, however, is the application of the terms "first intention" and "second intention" to the

---

12. On Campsall, see E.A.Synan, "Richard of Campsall, an English Theologian of the 14th Century," *Mediaeval Studies*, 14 (1952), 1-8; *The Works of Richard of Campsall*, I (Toronto: 1968), pp.13-17; Courtenay, Wodeham, pp.60-61; Gál, introduction, *Summa Logicae*, pp.56*-62*.

13. Scotus, II *Oxon.*, d.13: "... notandum est quod huiusmodi nomen 'intentio' est equivocum. Uno modo dicitur actus voluntatis intentio. Alio modo: ratio formalis in re, <sicut> intentio rei a qua accipitur genus differt ab intentione a qua accipitur differentia. Tertio modo dicitur <conceptus>. Quarto modo, dicitur ratio tendendi in obiectum; sicut similitudo dicitur ratio tendendi in illud cuius est... Notandum est quod intentio non dicitur hic 'quod intendit sensus'; quia hoc modo ipsum obiectum esset intentio. Sed intentio dicitur hic 'illud per quod tamquam per principium formale in obiectum tendit sensus'. Et sicut quidquid est signum, est res, secundum Augustinum *De trinitate* et *De doctrina christiana*, licet non e converso: et ideo in distinctione rei et signi res accipitur pro illa re quae non est signum, licet illa quae est signum sit etiam res, ita in distinctione rei et intentionis..." edited in Edward McCarthy, "Medieval Light Theory and Optics, and Duns Scotus' Treatment of Light in D.13 of Book II of his *Commentary on the Sentences*," Diss., CUNY, 1976. Augustine's dictum was presumably well known, of course; nevertheless, Wodeham's purposive use of it in these contexts is no *pro forma* recitation of an authority of habitual resort.

res, the intellection or sign of the *res*, and the *signum signi*. He is ostensibly uninterested in the controversies concerning the definition, nature, and function of *intentiones primae et secundae* prior to Scotus,¹⁴ and notes that Scotus' own definition "fere vel totaliter elapsa est ab usu scolarum" (§11).¹⁵ Instead, there are two current opinions (§9-10), each "reasonable" if indemonstrable (§12). By the time of the *Lectura secunda*'s composition, Wodeham's principal sources seemed to him to have settled on the second as the foundation of their interpretations, and it is only with Chatton's formulation that Wodeham takes issue (§14-18).

The third section of the first article consists of a series of *dubia* (§19-22) proposed against the opinion Wodeham has adopted. The first, derived from Aureol, concerns the ontological status of intentions; the others had been raised by Chatton. Their rebuttal (§23-28) completes the article.

Among the interesting aspects of Wodeham's treatment is his evident conviction that some consensus had been achieved on the matter fundamentally at issue in discussions of distinction 23, namely whether the name of a (divine) person is a name of a first or second intention. To Wodeham it appeared that Scotus, Aureol, Ockham, Chatton, and presumably Campsall, concurred in holding such a name to be a name of a first intention, despite having reached the same goal by different routes. This meant that, insofar as the principal question was concerned, Wodeham was forced, in order to provide a counter-argument for dispute, to set out a straw man. Nevertheless, Wodeham also found the definitions offered by his sources -- particularly Chatton -- inadequate to establish the conclusion upon which they were agreed; so he structured the arguments to permit a more extensive consideration of the proper definition of first and second intentions. As a result, the structure of the second article is not immediately clear.

---

14. The controversies concerning first and second intentions are well-known to readers of these *Cahiers*; cf. especially Jan Pinborg's "Zum Begriff der Intentio Secunda, Radulphus Brito, Hervaeus Natalis und Petrus Aureoli in Diskussion," *Cahiers* 13 (1974), 49-59; as well as his *Logik und Semantik im Mittelalter, ein Überblick* (Stuttgart: 1972), pp.90-92, and "Radulphus Brito's Sophism on Second Intentions," *Vivarium*, 13 (1975), 119-152. A helpful historical survey is Christian Knudsen's "Intentions and Impositions," forthcoming in *The Cambridge History of Later Medieval Philosophy*. Wodeham's disinterest in Scotus' predecessors is evident throughout his *oeuvre*; cf. Courtenay, *Wodeham*, pp.42-43.

15. This may be a technical use of "schola" to mean either the Oxford or London *studium* (cf. Courtenay, *Wodeham*, p.161, n.3) whatever his meaning, it is safe to assume that Wodeham is only concerned with scholastic discussions in England.

Like Scotus, Wodeham departs from traditional exposition by offering as the initial stance the opinion he is prepared to defend (§29):

It follows from what has been said . . . that the name of a person is the name of a first intention, both because [a] a proposition affirming that something is a person is not signifying that the something is a sign, and [b] because no name is of a second intention when the extramental *res* is as it is designated to be by a proposition affirming the name to be of that thing, independently (*circumscripto*) of any act of comparison by the intellect . . . and this is the case with the name of a person, because a father would be a person . . . independently of any act of comparing the concept of person *sub ratione signi* to the thing.

If Wodeham's statement of the grounds for taking the name of a person as a name of a first intention is compared with Ockham's or Chatton's argumentation for the same view, it will be noted that in contrast to Wodeham's, their concentration is upon the metaphysical problem of distinguishing *persona* and *suppositum*. This issue Wodeham defers completely (§30). Instead, after the obligatory counter arguments (§31-36) and after accepting the initial conclusion (§37), Wodeham embarks on an investigation of the issues introduced by the claims (a) and (b) of the initial argument.

In §38-39, Wodeham introduces an objection to the universal accuracy of the assertion that "no name is of a second intention when the *res* is as it is designated to be by a proposition affirming the name to be of that thing, independently of any act of comparison by the intellect," by including mental entities within the scope of the claim. Their inclusion is warranted by the principles adduced as non-controversial at the outset of the first article (§5-7), and again in article two (§31). The subsequent arguments are significant for their strongly Scotistic character, and appear to be directed against the difficulties Wodeham noted (§15, 17) in Chatton's definition of first and second intentions, and, as a corollary, the view -- allegedly Campsall's -- that "*omnis intentio secunda est actus reflexus*." This objection allows Wodeham to introduce the question of whether logic is concerned with second intentions and

whether it is a real science, which occupies most of the rest of the article.¹⁶ The structure of the *excursus* is as follows:

- I: §38-39 Ad primum (i.e. contra rationes adductas pro primo)
= (opinio propria auctoris)
- II: §40 Contra assumptum (i.e. contra §39)
- III: §41-46 Responsio = (opinio auctoris)
- IV: §47-48 Instantia
  - §49 Responsio (1) ad instantiam
  - §50-51 Contra
  - §52-53 Responsio (2)
  - §54 Contra
  - §55-58 Responsio (3); = (opinio propria)
  - §59 Contra
  - §60 Responsio (4)
  - §61 Contra
- V: §62-63 Ad secundum argumentum contra responsionem ad primum
(i.e. ad §47-61).

After applying the distinction (§55) between the two ways in which a thing can be a sign to the objections brought against his own view, Wodeham returns to dispose (§64-70) of the *argumenta principalia in oppositum* (§32-36). He concludes with a brief response (§71) to the *ratio principalis* presented at the outset of the question (§2).

Editorial remarks

The scribe who copied Wodeham's *Lectura secunda* was conscientious in supplying paragraph marks and marginal indications of the major text divisions and opinions treated within them. I have taken his indications as a guide, without assuming an obligation to be bound by his decisions or to mention his errors, and have added arabic numerals to the paragraphs.

---

16. Wodeham may not have had much precedent for a treatment, *in extenso*, of the purview of logic within a *Sentences* commentary, at least in this context. Ockham sidesteps the whole question; Scotus and Chatton give it short shrift; only Aureol among the sources Wodeham names whose *Sentences* commentary is extant, goes into any length on the matter, but his aims are vastly different from Wodeham's. Aureol is concerned to distinguish logical, grammatical, and rhetorical consideration of intentions. Given Campsall's view, as reported by Chatton, it is conceivable that he went into some detail in his *Sentences* commentary which, if extant, has not been identified.

Also mine are: the division of the text into articles (on Wodeham's direction, §4, 29), and the further subdivisions of the text signalled by italics. Where the scribe had noted these *in margine*, that fact is noted in the apparatus. His punctuation is generally unhelpful for the modern reader, so I have ignored it and supplied punctuation consistent with American practice, except in the use of quotation marks. Double quotation marks are employed only for direct quotation of sources; all other material that should be distinguished from the surrounding text by means of quotation marks is within a single set. All abbreviations have been expanded, and spelling standardized according to medieval Latin orthography.

I employ the following sigla:

in textu

[...]	delenda
<...>	verba ab editore addita
†...†	corruptela
<***>	lacunam suspicio

in apparatu

<i>mg.</i>	in margine
<i>add. et del.</i>	addidit et delevit
quod]quia C	'quod' scripsi; 'quia' legitur in codice (C)

ADAM WODEHAM
LECTURA SECUNDA SUPER SENTENTIAS
I, DIST. 23, Q. UN.

1. Circa distinctionem 23,¹ quero utrum hoc nomen 'persona' sit nomen prime intentionis vel secunde.

2. Videtur quod secunde,² quia definitur per secundam intentionem, scilicet per predicari de uno solo; sed predicari <est> natura secunde intentionis; igitur, <etc.> Probatio maioris,³ quia quod definit definiens definit definitum; sed predicari definit singulare, quia singulare sive 'individuum est quod de uno solo predicatur;' modo persona est suppositum, et tale suppositum est si<n>gulare; etc. ergo.

3. Contra:⁴ illud per quod respondetur ad questionem factam per 'quid' de re extra, non est nomen secunde intentionis sed prime, sed sic est de nomine persone, quia secundum Augustinum et Magistrum in littera hic, si queratur de personis divinis 'quid tres sunt,' respondetur quod sunt [sunt] tres persone. Igitur persona est nomen prime intentionis.

4. Hic primo videndum est que intentio sit prima et que secunda, et ex hoc quod nomen sit nomen prime intentionis et quod nomen secunde intentionis; et secundo ad questionem de nomine persone.

PRIMUS ARTICULUS

5. Quoad primum, sciendum primo quod sicut dicit Augustinus libro I *De Doctrina christiana*, capitulo 1, "omnis doctrina vel rerum est, vel signorum," ita dico ego quod omnia signa naturalia, idest mentalia, vel etiam ad placitum instituta, vel sunt signa rerum vel sunt signa signorum; et quia etiam ipsa signa⁵ <sunt> res, que[dam] sunt signa signorum, sunt etiam signa rerum. "Omne enim signum et res est et signum est. Quod enim nulla res est," ut ait Augustinus ubi prius, "omnino nihil est; non

§1 Cf. Ockham, I *Ordinatio*, d.23, q.un., *Opera Theologica* IV, pp.58-72.

§2 *ibidem*, "instantias contra solutionem auctoris," p.67, lin.20-24.

§3 *ibidem*, "ad oppositum," p.59, lin.7-12, cit.fere verbotenus; Augustinus, *De Trinitate*, V, c.9, n.10, *Corpus Christianorum series Latina* [CCL] 50, p.217s, allegatur ab Ockham.

§5 Augustinus, *De Doctrina christiana*, I, c.2, CCL 32, p.7.

1 mg.23.   2 secunde]prime C.   3 maioris]affirmative C.   4 mg.Contra
5 signa]significant C.

autem econverso omnis res signum est," quia non omnis res adhibetur ad significandum.

6. Sed signum, licet res sit et signum, tamen res est ad se; signum vero est respectu significati, nec hoc solum sed alicui vel aliquibus significati, quia signa sunt quorum usus est in significando, et que adhibentur ad aliud significandum secundum Magistrum Sententiarum, capitulo 1, prima distinctione primi libri, et Augustinum ubi prius. Igitur, signa quaecumque significari possunt dupliciter: vel absolute per se vel secundum se quatenus res sunt, vel relative non solum tamquam res quedam sed tamquam signa.

7. *Secundo*,⁶ sciendum quod quando res extra intelligitur, ibi sunt duo: res que intelligitur, et intellectio eius que et in se res quedam est, et simul ipsa est signum rei extra, et quando intelligitur illa intellectio relative tamquam signum, tunc habetur tertium, quod est per se signum signi -- "per se," inquam, "signum signi," quia significat ipsum non pro quanto res est, sed pro quanto signum.

8. Ista tria omnes ponunt et experientia manifestat.

9.<*Opinio prima.*> Sed de istis antiqui /f.233ra/ vocant res ipsas extra animas, vel quascumque alias etiam in quas potest intendere vel aspicere intellectus absolute <secundum> se, intentiones primas; et signa rerum in que non intendit intellectus absolute sed pro quanto sunt signa, vocant intentiones secundas; <nomina significantia> primas, que nomina sunt signa subordinata intellectionibus rerum, vocant nomina primarum intentionum vel prime intentionis; et nomina signorum maxime mentalium non pro quanto ad se res quedam sunt, sed pro quanto signa sunt aliorum, vocant nomina secunde intentionis.

10.<*Opinio secunda.*> Alii autem vocant non res ipsas que sunt entia de primo ordine in quas intendit intellectus, intentiones primas, sed ipsas intellectiones⁷ vel conceptus quibus intellectus intendit in res, que intellectiones sunt entia de secundo ordine; et intentiones secundas, non signa rerum sed entia de tertio ordine, scilicet per se signa signorum; sed quoad nomina prime intentionis vel secunde, concordant cum prioribus vo-

---

§9 Hanc opinionem Scotus etiam allegat, sed nescio auctorem in quo inveniri possit: opinio communis tamen non erat. Vide introductionem supra, n.13, ubi verba Scoti ex II *Ord.*, d.13, q.un. citantur. Circa distinctionem inter "antiquos" et "modernos" apud Wodeham, cf. Courtenay, *Wodeham*, pp.42-44.

6 *mg.*secundo.   7 intellectiones]intentiones C.

cantes nomina rerum sive mentalia sive vocalia vel alia ad placitum instituta, nomina prime intentionis, et nomina per se significantia signa rerum vocant nomina secunde intentionis.

11. Et licet sint aliqui sicut *Scotus* et alii antiquiores qui posuerunt quod omnis intentio secunda est precise res rationis et non adhuc quicumque, sed causata per actum intellectus negotiantis circa rem prime intentionis, quia tamen ista via est nimis subtilis, necessarium quod fere vel totaliter elapsa est ab usu scole; nec potest habere veritatem, nisi trahatur ad alteram viarum precedentium iam dictam.

12. Ideo hac et similibus omissis, videtur mihi quod utraque primarum est rationabilis, et ex quo utraque convenit cum alia quoad numerum et entitatem rerum ponendarum, et differt ab alia solum in diverso usu et significatione istarum vocum institutarum ad placitum 'intentio prima', 'intentio secunda,' neutra potest per rationem improbari.

13. Ad illam primam magis videbatur *Ockham* declarare in presenti questione; sed ad secundam in *Logica* sua, capitulis 12 et 11, ubi pulchre⁸ et plane docet de hiis; salvo quod ubi dicit ibi "dum sunt signa" vel "quatenus sunt signa," <non> sequor eum ibi, quia illud "dum sunt signa" non sufficit. Quoad alia omnia videtur mihi via sua ibi [in]sufficiens ad quam et ego declino, licet per rationem probari non possint, via tamen clarior est et distinctior et magis libera ab intricacia verborum. Ista tamen trinitas rerum quam explicavi manifesta est per experientiam.

14. *Contra Chatton*.⁹ Iuxta istam viam est una alia cuiusdam moderni fere eadem isti, sed in illo modico quo discordat evidenter falsa:¹⁰ "difficile," secundum eum, "est assignare bonam differentiam. Dico tamen," inquit, "quod intentio prima est illa, que significat rem esse talem, qualis est in essendo; secunda que significat rem esse signum alterius rei," vel unius vel plurium.

---

¹¹ Scotus, I *Ord.*, d.23, q.un., *Opera Omnia* (ed. C.Balić) V, p.352, §10, lin.12-18.

¹³ Cf. Ockham, I *Ord.*, d.23, q.un., p.65; *Summa Logicae*, pars 1a, c.11, pp.40-41 (verba "dum sunt signa" quibus Wodeham refert p.40, lin.59, inveniuntur), et c.12, pp.41-44; cf. etiam Gál, introductionem, pp.37*-38*.

¹⁴ Chatton, I *Reportatio*, d.23, q.un., a.2, ed. Knudsen, "Ein Ockham-kritischer Text zu Signifikation und Supposition und zum Verhältnis von erster und zweiter Intention," *Cahiers*, 14 (1974), p.24, §10, citatur verbotenus.

⁸ *add.et del.* ad quem et ego declino licet per rationem probari non potest, via tamen clarior et distinctior C. ⁹ *mg. tantum.*

¹⁰ *add.et del.* in essendo secunda que significat rem esse signum C.

15. Istud dictum, licet appropinquat veritati, falsum est, tum quia nomina non significant rem esse talem qualis est nec qualis non est, nec esse signum nec non esse signum; sic enim significare est solius propositionis et non nominis alicuius simplicis; et tamen multe intentiones tam prime quam secunde sunt nomina simplicia mentalia vel vocalia.

16. Unde, secundum philosophum, I *Perihermenias*, capitulo de oratione, "aliquid," inquit, "partium orationis significativum est separatum, ut dictio, [tamen] non ut affirmatio; dico autem ut 'homo' significat [aliquid] sed non quoniam est vel non est; sed erit affirmatio vel negatio, si aliquid addatur." Hec ille.

17. *Aliter*.¹¹ Patet igitur quod ille nimis dicit. Si tamen diceret quod ista est intentio prima in mente que significat res sive /f.233rb/ secundum se et absolute, sive in ordine ad alias res, semper tamen incomplete quoad nomina simplicia, vel complexe -- etiam si placeat extendere nomen prime intentionis ad propositionem significantem sic esse vel non esse a parte rei, dummodo ille ordo non sit ordo signi ad significatum nec econtra -- bene diceret; et intentio secunda que significat rem que est signum in ordine ad significatum vel econtra; et hoc est significare signum quatenus est signum vel pro quanto est signum, que omnia habeo pro eodem. Sed non est verum quod significet signum esse signum, nisi velit vocare propositionem que hoc significet secundam intentionem. Nec nego quin posset, et tunc illa propositio mentalis 'conceptus omnium animalium est genus' esset secunda intentio significans conceptum istum esse genus vel esse signum, quia esse genus est esse signum; ex quo patet ulterius quod omnis intentio secunda est conceptus relativus, et forte signum ad placitum sibi subordinatum in ordine ad significatum vel econtra.

18. Si¹² iterum diceret omne id nomen mentale esse secundam intentionem ubi propositio affirmans aliquid de aliquo significat ipsum esse signum, tolerabile esset, et saltem de conceptibus <complexibus> non caperet instantiam; sed dicere hoc de conceptu simplici quod significet aliquid esse signum non bene nec vere diceretur.

---

§15 Circa doctrinam istam, "significare est solius propositionis. . ." cf. Wodeham, *Lectura secunda*, d.1, q.1, ed. Gál, "Adam of Wodeham's Question;" Knudsen, "Ein Ockhamkritischer Text," pp.7-14.

§16 Aristoteles, *De Interpretatione*, in *Aristoteles Latinus* II,1-2 ed. Verbeke et Minio-Paluelo (1965), pp.6-7.

§17 Chatton, I *Rep.* d.23, q.un., a.2, p.24, §10; cf. etiam Wodeham, *Lect. sec.*, d.1, q.1, ed. Gál, pp.87-88, §58.

11 *mg.* Aliter. 12 Si]Sed C.

19. *Sed contra*¹³ predicta possunt esse dubia aliqua. Primo, quia ut videtur, "intentio non est aliud nisi conceptus" obiectivus, idest conceptus "formatus obiective per actum intellectus," ita quod prime intentiones sint conceptus obiectivi "qui formantur de rebus," secunde vero sint obiectivi "conceptus qui formantur circa primas conceptus." Et hoc multipliciter arguit *Petrus Aureoli* hac distinctione et questione, articulo secundo.

20. Item,¹⁴ si signum signi modo predicto esset intentio secunda, cum et signum signi possit relative concipi sub ratione signi, sicut et primum signum, sequeretur processus in infinitum in intentionibus secundis.

21. Item,¹⁵ syllogismus est intentio secunda, et similiter propositio, et tamen potest haberi tam syllogismus [tam syllogismus] quam propositio absque hoc quod significatur aliquid relative tamquam signum; <nam> uniendo signa rerum mediante hac copula 'est' habetur propositio, et tamen <non> omnino oportet adhuc quod aliquid relative significetur tamquam signum.

22. Item,¹⁶ tunc conceptus scientie esset intentio secunda, quia est signum signi scibilium.

23. *Responsio*.¹⁷ *Ad primum* istorum dicendum, sicut alias extitit declaratum, quod non convenit tales conceptus <o>biectivos¹⁸ dare nisi placeat veras res extra vocare conceptus obiectivos. Tamen ista opinio que ponit huiusmodi conceptus satis consequenter ponit istos esse inten-

---

§19 *Petrus Aureoli, Scriptum super primum Sententiarum*, d.23, q.un., in *Vaticana, Borgh.lat.329*, f.260vb (prima affirmativa propositio auctoris): "Ex praedictis ergo colligitur prima affirmativa propositio in hac materia, quod scilicet intentio non est aliud, prout hic loquimur de ea, nisi conceptus formatus obiective per actum intellectus. Et quia duo sunt ordines conceptuum, primus quidem eorum qui directe formantur, secundus vero eorum qui super primos fundantur, utpote universalitas aut praedicabilitas, quod idem est, necessario concipitur circa aliud praeconceptum, sicut rectitudo in rerum natura exit in linea. Item, duplex est genus intentionum, quia quaedam sunt primi ordinis videlicet conceptus qui formantur de rebus, quaedam vero secundi, videlicet conceptus qui formantur circa primos conceptus."

§20 Chatton, *I Rep.*, d.23, q.un., a.2, p.24, §11.

§21 Cf. *ibidem*, p.25, §11. Syllogismus esse intentionem secundam Campsall ponit, in *Questiones super librum priorum analeticorum*, q.1, IX, l.37-1.38, ed. Synan, I, p.43.

§22 Cf. Chatton, *I Rep.*, d.23, q.un., a.2, p.25, §11.

§23 *Supra*, §19; Wodeham ad *Lect. sec.*, d.7, q.2 (fols.198vb-201vb) refert.

13 *mg.* Contra. 14 *mg.* secundo. 15 *mg.* tertio. 16 *mg.* quarto.
17 *mg.* Responsio. 18 obiectivos]subiectivos(?) C.

tiones et istos conceptus obiectivos qui formantur immediate circa res ponit primas intentiones, et istos qui formantur circa conceptus primas ponit esse secundas intentiones. Ad motiva autem ista, alias responsum est in suis similibus <argumentis>.

24. *Ad secundum*,¹⁹ conclusio est concedenda, sicut et in conceptibus prime intentionis alibi concessum est, sed non ordinabuntur secundum sub et supra, ita quod semper superior predicetur de omnibus precedentibus, sed sic est status ad conceptum quem exprimo cum dico 'universale' quoad quedam, vel cui correspondet hec vox 'singulare' quoad alia, vel ad tdis-iunctum,[†] sicut et in conceptibus prime intentionis status est ad conceptum entis ascendendo modo alias exposito.

25. *Ad tertium*,²⁰ concedendum quod iste conceptus cui ista vox 'syllogismus' subordinatur in significando est intentio secunda, et tamen non omnis syllogismus est intentio secunda, et eodem <modo> conceptus cui subordinatur in significando ista vox 'propositio' est intentio secunda, et tamen non omnis propositio est intentio secunda.

26. Exemplum: iste conceptus cui in significando subordinatur ista vox 'genus' vel ista vox 'universale' est intentio secunda, et tamen non omne genus nec omne universale est intentio secunda. Hoc enim universale vel genus cui hec vox 'animal' subordinatur in significando non est intentio secunda.

27. *Aliter*²¹ potest dici, et in re reddit in idem, quod cum dicitur "syllogismus est intentio secunda," vel etiam "propositio" quod subiectum potest supponere simpliciter vel personaliter. Si primo modo, verum est; /f.233va/ secundo modo est ut sic est ut non, quia subcontrarie possunt simul esse vere, et concedo quod non omnis syllogismus, nec omnis propositio, est intentio secunda.

28. *Ad quartum*,²² per idem, quod forte, <quod nunc dico> quia exquisitius de hoc infra in ista questione, conceptus cui subordinatur hec vox 'scientia' in significando est intentio secunda, sed tamen non oportet quod omne illud pro quo supponit iste conceptus sumptus personaliter sit intentio secunda, sed aliud et aliud non. Bene enim volo quod iste assensus scitus quo assentio quod conceptus animalis est genus per istas

§24 *Supra*, §20; cf. Chatton, I *Rep.*, d.23, q.un, a.2, p.25, §13.

§25 *Supra*, §21; *ibidem*, p.26.

§28 *Supra*, §22; cf. *infra*, §§31,38-9.

19 *mg.* secundum.   20 *mg.* tertium.   21 *mg.* Aliter.   22 *mg.* quattuor.

premissas, 'omne quod predicatur de pluribus differentibus specie in eo quod quid est genus;' 'conceptus animalis est huiusmodi;' igitur volo, inquam, quod ille assensus sit intentio secunda, sed non sic de scientia qua²³ assentio quod triangulus habet tres, etc., quia primus assensus significat aliquid relative, sicut signum vel significatum, cum expresse significet ipsum predicari de multis, et ita esse signum multorum; non sic secunda.

SECUNDUS ARTICULUS

29. Ex predictis²⁴ patet quoad secundum articulum, quod nomen persone est nomen prime intentionis, non secunde, tum quia propositio affirmans de aliquo ipsum esse personam non significat ipsum esse signum, tum quia nullum nomen est secunde intentionis <ubi> [est] res extra animam foret talis qualis denotaturesset per propositionem affirmantem tale nomen de re ista vel de signo istius pro re illa, circumscripto omni actu comparativo intellectus, quia esse signum signi sub ratione signi est collatio vel esse collationem signi ad significatum, etc. Sed ita est de nomine persone, quia pater esset persona, et Sortes esset persona, circumscripto omni actu comparativo conceptus persone in ratione signi ad rem extra, igitur <etc.> Minor patet, quia persona est idem quod suppositum intellectuale. Pater est intellectuale suppositum ex natura rei, circumscripto omni actu comparativo intellectus.

30. Quid, autem, sit suppositum differo usque in librum tertium.

31. Contra:²⁵ iste conceptus 'genus,' vel 'species' est intentio secunda, et tamen id quod est genus vel id quod est species esset tale quale denotatur esse per istam propositionem: 'A est genus' vel 'A est species,' circumscripto quocumque actu comparativo intellectus quo significaret istum conceptum esse signum, quia formata hac propositione ex intentionibus primis 'omnis homo est animal,' vel 'omne animal est substan-

---

§29 Cf. Scotus, I *Ord.*, d.23, q.un., §10, pp.352 lin.18-353 lin.10; Ockham, I *Ord.*, d.23, q.un., pp.60,62; Chatton, I *Rep.*, d.23, q.un., a.2, p.25, §12.

§30. Cf. Chatton, *ibidem*, a.1, pp.22-23; Ockham, *ibidem*, a.1, pp.61-65. In codice qui istam *Lecturam secundam* conservat, quaestiones super librum tertium non habentur; nec in tertio libro *Ordinationis Oxon.* quaestio ubi Wodeham agit de supposito invenitur.

23 *add. et del.* si C. 24 *mg.* Secundus articulus; primo, secundo.

25 *mg.* Contra.

tia,' vel 'omnis homo est homo,' conceptus substantie est talis qualis denotatur esse per istam 'animal est genus,' et conceptus hominis qualis significatur per istam 'homo est species,' quia eo ipso iste predicaretur de pluribus differentibus specie in eo quod quid, et iste de pluribus differentibus numero in eo quod quid. Igitur starent simul eodem modo quod persona esset nomen secunde intentionis, et tamen quod id quod est persona esset tale quale denotatur per istam 'homo est persona' sine omni actu comparativo conceptus persone ad aliud in ratione signi eius.

32. Item,²⁶ id quod opponitur relative secunde intentioni videtur esse secunda intentio vel importare secundam intentionem. Opposita enim videntur esse eiusdem generis et eiusdem conditionis ad propositum. Sed persona opponitur universali sicut individuum vel singulare. Unde nullum universale est persona. Universale autem est res secunde intentionis; igitur, persona significat secundam intentionem.

33. Vel aliter probari potest minor, sicut arguit *Ockham*: sicut species ad genus, ita singulare ad speciem; sed genus refertur ad speciem, et ista relatio requirit quod ambo sint entia eiusdem rationis in entibus; igitur similiter de specie et singulare.

34. Item,²⁷ nulla res plurificetur in divinis; sed persona plurificetur; igitur non significat rem /f.233vb/ aut primam intentionem sed <tantum> secundam.

35. "Item,²⁸ si significaret primam intentionem," †opposita enim videntur esse eiusdem generis vel speciei,† cum respondeatur ad questionem

§32 Aureol, *Scriptum*, d.23, q.un. (f.258rb): "Praeterea, illud quod opponitur secundae intentioni relative, importat secundam intentionem; opposita enim debent esse eiusdem generis et eiusdem conditionis. Sed persona opponitur universali sicut individuum et singulare; unde nullum universale est persona. Universale autem est res secundae intentionis. Ergo persona significat intentionem secundam.

§33 Ockham, I *Ord.*, d.23, q.un., p.67, lin.16-19.

§34 Aureol, *Scriptum*, d.23, q.un. (f.258rb): "Praeterea, illud quod dicit rem et primam intentionem in divinis non potest plurificari. Sed persona plurificatur in divinis. Ergo non significat rem aut primam intentionem, sed tantum secundam." Cf. etiam Scotus, *Ord.*, d.23, q.un., pp.349-50, §3, qui contra Henricum Gandavensem arguit.

§35 Aureol, *ibidem*: "Praeterea, si persona significaret primam intentionem, eius communis esset generis vel speciei; omnis enim prima intentio quae praedicatur de pluribus in quid est genus vel species. Nunc autem ad interrogationem factam per 'quid?' de Patre vel Filio vel Spiritu Sancto, respondetur de quolibet quod est persona, et per consequens si persona sit nomen primae intentionis, erit genus vel species respectu trium personarum. Sed Augustinus, VII *De Trinitate*, capitulo IX, negat rationem speciei aut generis in divinis. Igitur id quod prius."

factam per 'quid' de Patre vel Filio, et omnis intentio que predicatur de pluribus in quid videtur esse genus vel species; sed beatus Augustinus negat rationem speciei [et speciem] et genus a divinis, VII *De Trinitate*, capitulo 9; et Magister asserat distinctione 19, primi <libri *Sententiarum*>.

36. Preterea,²⁹ illud quod significat negationem videtur esse secunda intentio, quia negationes sunt entia rationis.³⁰ Sed persona significat negationem quando definitur per incommunicabilitatem, que negationem [que] importat, igitur significabit secundam intentionem.

37. *Ad primum*, conclusio ista est vera, nec est contra illud quod predictum est.

38. Verum est enim quod nullum nomen est nomen secunde intentionis, idest secunda intentio vel vox subordinata secunda intentioni in significando -- hoc enim intelligo per nomen secunde intentionis -- nullum, inquam, nomen est secunde intentionis ubi res extra animam foret talis qualis denotatur esse per propositionem affirmativam predicantem: tale nomen de re illa vel <de signo illius> pro re illa; maxime singularem³¹ de presenti, circumscripto quocumque actu comparativo intellectus; et huiusmodi est nomen persone, ut dictum est. Sed secus est de rebus multis in anima, ibi hec universalis negativa falsa est, 'nullum nomen est nomen secunde intentionis ubi res in anima foret talis qualis denotatur esse per affirmationem talis nominis de ista re in anima vel de signo talis rei in anima pro re ista in anima,' ad precipiorem et verioriorem modum loquendi, circumscripto omni actu comparativo intellectus illius rei in anima tamquam signi ad aliquid tamquam ad significatum per eam, sicut probat sufficienter argumentum. Ubi etiam ulterius est notandum quod si genus describi debeat per esse predicabile, etc., et non solum per actu predicari, sicut videtur rationale, tunc aliquid potest esse genus vel species vel universale sine omni actu collativo intellectus in actu, sed non sine omni in potentia. Sed non requiritur quod ille actus collativus cuius possibilitas requiritur sit collatio illius³² quod est genus tamquam signi, etc. -- quia fieri³³ hec collatio non potest nisi actu reflexo -- sed col-

§36 *ibidem*: "Praeterea, illud quod dicit puram negationem non videtur esse nisi secunda intentio, quia negationes sunt entia rationis. Sed persona significat negationem, quoniam definitur per incommunicabilitatem, quae negationem importat. Igitur significabit intentionem secundam." Cf. etiam Scotus, I *Ord.*, d.23, q.un., §17, pp.357-59.

§37 *Supra*, §29.

29 *mg.* quinto.

30 rationis]re C.

31 singularem]simpliciter vel C.

32 illius]id C.

33 fieri]hoc C.

latio possibilis rei ad rem mediantibus signis rerum vel eiusdem rei. Nul-
la enim propositio formatur sine compositione, que est actus collativus
alicuius ad aliud, tamen illa collatio non semper requirit actum reflexum:
verbi gratia, 'omne animal <est> substantia,' propter solam possibilitatem
huius actus collativi et possessionem conceptus substantie. <***> Iste
conceptus substantie erit genus³⁴ et esset talis qualis denotatur esse
per hoc complexum 'conceptus substantie est genus vel est predicabilis de
pluribus differentibus specie in eo quod quid.'

39. Sed hoc est verum quod non potest significari esse genus nec sig-
nificari esse universale et predicabile de pluribus sine intentione secun-
da; sed ad hoc quod sit genus aut predicetur actu vel sit predicabile, nul-
la requiritur intentio secunda, neque de facto neque de possibili, quia
omnia hec fieri possent etiam si nullus actus reflexus esset possibilis,
et tamen omnis intentio secunda est actus reflexus, quamvis non e converso.

40. *Contra*³⁵ si hec essent vera, logica non esset de secundis inten-
tionibus; immo nec liber Porphyrii, qui maxime videtur esse liber logica-
lis, non esset de secundis intentionibus, quia tantum est de genere et spe-
cie et ceteris universalibus, ut videtur. Et ista /f.234ra/ per te non
sunt secunde intentiones.

41. *Responsio*:³⁶ Ad hoc respondeo quod alia pars logice est de secun-
dis intentionibus, et alia de primis. Sed hoc addo: quod quilibet pars
logice, scilicet³⁷ quilibet assensus logicus et quilibet etiam propositio
logica <est secunda intentio>, sed non oportet quod pars cuiuslibet propo-
sitionis logice est secunda intentio, †vel alia pars logice est de secun-
dis intentionibus vel secunde intentiones.† Et in hoc differt a scientiis
realibus.

42. Scientia enim realis licet sit quoad aliam sui partem tam de re-
bus extra quam etiam de secundis intentionibus que sunt, ut predictum est,
signa signorum, quilibet tamen pars scientie realis est prima intentio vel
prime intentiones, quia de omnibus huius tractat quatenus res³⁸ sunt, et
de earum realibus proprietatibus que eis conveniunt, non pro quanto sunt

---

§39 Cf. Chatton, I *Rep.*, d.23, q.un., a.2, p.23, §6, qui allegat tamquam
opinionem novam "quod intentio prima est actus rectus rei extra, secunda
actus reflexus;" codex enim in margine citat Campsall.
§§41-42 *Vide supra*, §21; cf. Wodeham, *Lect.sec.*, d.1, q.1, ed.Gál, pp.
72-73 §3, p.101, §§111-112.

33 fieri]hoc C. 34 erit genus]origenus C. 35 *mg.* Contra. 36 *mg.*
Responsio. 37 *add.et del.* quilibet pars lo C. 38 res]rebus C.

menti signa rerum vel signa signorum, sed pro quanto³⁹ talis nature sunt vel tales qualitates sunt, et huiusmodi.

43. Logica autem non tractat nec de primis nec de secundis, nisi pro quanto sunt signa rerum vel signorum; et ideo logica et quelibet pars logice, sive sit de primis sive de secundis intentionibus, est signum signi vel signorum pro quanto sunt signa; et alia eius pars est de signis incomplexis et alia de complexis; et alia de syllogismis vel consequentiis. Sed logica non probat nec predicat de incompleto vel complexo quod ipsum⁴⁰ sit qualitas vel entitas subiectiva, et ita de similibus; sed probat et predicat de incompleto quod ipsum sit genus vel species vel universale ut predicabilia mentalia sunt secunde intentiones, nam conceptus cui hec vox in significando 'universale' subordinatur est secunda intentio, ut dictum est. Et ita de similibus. Et significant primas vel secundas intentiones quatenus sunt signa, et non absolute, quia quolibet predicat secundam intentionem et significat primam vel secundam intentionem esse signum vel rem vel signum aliquod singulari.[†]

44. Similiter, logica non dicit de propositione quod ipsa est talis vel talis qualitas, vel quod sit ens reale vel diminutum, sed dicit quod est oratio verum vel <falsum> significans et proportionaliter est de aliis.

45. Nec est logica solum de primis vel secundis intentionibus, sed est de rebus extra quibuscumque -- non pro quanto sunt res, aut talis⁴¹ aut talis nature, vel talis accidentis vel passionis, et sic de aliis proprietatibus realibus, sed precise pro quanto significantur per signa mentalia vel vocalia vel alia ad placitum instituta mentalibus signis subordinata. Et hoc est planius dicere quod logica non probat⁴² nec predicat de rebus extra ipsas esse res vel ipsas esse activas aut passivas, et sic de similibus, sed probat de eis significari per signa mentalia vel vocalia. Et ideo verum est ad hunc sensum iam expositum quod dicunt Philosophus et Commentator in *Metaphysica* quod logicus et philosophus de omnibus et de equalibus se intromittunt, sed aliter et aliter, ut iam dixi.

46. Ad illud <de> libro Porphyrii, volo quod ille sit liber logicalis, et precise logicalis, quia nullus logicalis liber pauciores partes

§43 Cf. Ockham, I *Ord.*, d.23, q.un., a.2, p.65, lin.11-19; Chatton, I *Rep.*, p.25, §11, p.26, §13..

§45 Cf. Aristoteles, *Metaphysica*, IV, c.2-3, in *Aristoteles Latinus*, XXV,2, ed. Vuillemin-Diem, pp.60-66.

§46 Cf. Porphyrius, *Isagoge*, in *Aristoteles Latinus*, I, 6-7, ed. Minio-Paluello (1966), "de genere" et "de specie," pp.6-9.

39 quanto]tanto C. 40 ipsum]ipsa C. 41 talis]tales C. 42 probat]predicat C.

admiscet scientiarum realium, et hoc sive ipse tractat principaliter ex intentione de conceptibus communibus <quibus> iste voces in significando subordinantur 'genus' 'species' 'universale' etc., sive -- quod magis apparet -- propositiones quas format componuntur saltem partialiter ex talibus; sed paucae sunt de talibus. Sed de primis intentionibus tamquam de obiectis de quibus loquitur, <loquitur> et tractat relative modo predicto. Et hoc patet per definitiones quas /f.234rb/ ponit in genere et specie et aliis universalibus que non minus conveniunt primis intentionibus quam secundis. Immo definitio <speciei> specialissime quam ponit, licet ipsa sit intentio secunda tamen non habet pro obiecto intentionem secundam, sed primam ad mentem Porphyrii, nam hec intentio 'species specialissima' non est species specialissima sumpto predicato significative et personaliter, sed potius genus cum de multis conceptibus relativis differentibus specie in eo quod quid sit predicetur, et ita per se primo modo et de multis conceptibus absolutis per se secundo modo [et de multis conceptibus absolutis per se secundo modo]. Ista enim predicatio est per se primo modo 'signum specificum et quidditativum omnium hominum est species specialissima' vel alia equivalens ei in significatione complexa. Quod addo, quia huius propositionis subiecti alia pars est communis predicato. Et hec similiter 'signum specificum omnium asinorum est species specialissima.' Et hec per se secundo modo 'iste conceptus vel iste est species specialissima.' Et de similibus simile est iudicium. Definit igitur sive describit Porphyrius primas intentiones, et ita facit Philosophus communiter in omnibus libris logicalibus, quare⁴³ quandoque etiam ipsas secundas intentiones; sed utrobique ipse definitiones seu descriptiones sunt secunde intentiones, non prime. Non igitur obstat sive tractet de primis intentionibus, sive de secundis, quin utrobique tractet logice, dummodo sive de hiis sive de illis tractet tamquam de signis, quia semper subiectum tractatus⁴⁴ est intentio secunda significans signum esse signum. Omnis enim propositio et omnis assensus logicus hoc significat, et ideo erit intentio secunda. Et hoc sufficit ut dividatur contra omnem scientiam realem.

47. Dices, "omnis scientia est realis que tractat de rebus pro quanto res sunt, que affirmat de rebus ipsas esse res, et que tractat de earum realibus et naturalibus proprietatibus. Sed esse signum vel significare est ita naturalis proprietas intellectionis cuiuscumque, sicut posse cale-

\$47 Cf. *supra*, §42; Quisnam "tu" appelletur, nescio.

43 *lectio incerta.* 44 subiectum tractatus] suum tractare C.

facere est proprietas naturalis ignis. In hoc enim differunt a signis ad placitum institutis, quod hee naturaliter significant, illa ad placitum; igitur ita realis erit scientia que significat intellectiones esse signa rerum vel eorum quorum sunt signa, sicut et que significat ignem esse calefactivum; igitur si logica hoc significet, logica esset scientia realis."

48. Preterea,⁴⁵ intellectio ex hoc quod est intellectio est signum, ita quod esse intellectionem est esse⁴⁶ signum, quia esse intellectionem est esse cognitionem vel apprehensionem alicuius. Igitur, conceptus <cui> correspondet et subordinatur hec vox 'intellectio' in significando esset secunda intentio, quod non conceditur.

49. *Responsio*.⁴⁷ Primum istorum est difficile, tamen videretur forte alicui ponenda calumpnia in minore, quod falsa sit eo quod si intellectio separaretur a subiecto, non esset signum, sed tantum existens in subiecto et illi subiecto inens.⁴⁸ Unde sicut tactum erat in prologo, si unus intellectus videret etiam intellectionem in alio, non sciret ex hoc quod ista intellectio esset signum, nisi argutive. Non sic ignis est contingenter calefactivus.

50. Sed hec responsio non videtur sufficiens, quia saltem posset esse signum ita necessario, si convenit, sicut igni posset <convenire> calefacere.

51. Item,⁴⁹ naturale est intellectionem esse in subiecto, et hoc tractare vel docere pertinet ad scientiam realem; igitur ad realem pertinebit similiter docere ipsam esse signum vel probare ipsam esse signum, quia esse signum naturaliter convenit sibi existenti in subiecto. Unde ista argumenta includunt repugnantiam: hec res est intellectio in subiecto, et hec res non est naturaliter signum.

52. *Aliter*⁵⁰ posset dici, et probabilius, /f.234va/ quod conclusio hypothetica, si perficiatur ita quod antecedens directe sumatur sub maiore, hypothetica erit vera; sed eius antecedens falsum est. "Licet enim logica," diceret aliquis, "predicet de intentionibus anime ipsas"⁵¹ <esse> sig-

---

\$49 *Supra*, §47. Autorem qui hanc opinionem hoc modo praeclise in prologo *Lecturae* suae tractat, non invenio; sed vide Chatton, I *Ord.*, prol., q.2, ed. O'Callaghan in *Nine Medieval Thinkers* (Toronto: 1955), p.252; Ockham, *Quodl. I*, q.6 in *Opera Theologica IX*, ed. Wey (St. Bonaventure: 1980), pp. 36-41; et Wodeham. *Lect.sec.*, prol., q.1 (f.108ra), qui quidem ibi ad exemplum aliter respondit.

\$52 Socius sive auctoritas Adae ad Porphyrium, *Isagoge*, I.10, p.6 alludit.

45 *mg. secundo.* 46 *add.et del. intellectionem.* 47 *mg. tantum.*

48 inens]inest. 49 *mg. secundo.* 50 *mg. secundo aliter.* 51 *add. et del. esse res veras.*

na et hoc ipsis naturaliter conveniat, verumtamen nec predicat de illis intentionibus ipsas esse res veras, nec hoc supponit dicente Porphyrio ferre in principio de generibus et speciebus que sunt intentiones in anima; 'ideo quidem,' inquit, 'sive subsistant sive in solis nudis puris que intellectibus posita sint, etc. dicere recusabo (altissimum <enim est> huiusmodi negotium, et maioris egens inquisitionis⁵²).'"

53. Ad hoc autem quod esset scientia realis, haberet ad minus supponere quod illa de quibus aliquid ostenderet sunt vel esse possunt vera entia subiectiva.

54. *Contra:*⁵³ Sed nec hec responsio videtur sufficere, quia non evadit quin saltem illud altius negotium cuius est investigare et scire utrum ille intentiones anime que sunt genera et species habeant esse subiectivum vel precise obiectivum, haberet, invento quod sunt entia subiective, probare vel affirmare de eis ipsas esse signa cum hoc ipsis naturaliter conveniat ut prius argutum est. Et ita saltem non tantum ad logicam spectaret docere quod tales intentiones sunt signa vel quod propositio est oratio verum vel falsum significans, sed ad illud altissimum negotium quod est scientia realis.

55. *Aliter*⁵⁴ forte posset dici, licet difficile sit bene respondere quod esse signum convenit dupliciter: vel expressive per modum quo omnis apprehensio offert et exprimit potentie in qua est illud quod apprehenditur, vel suppositive, eo scilicet quod est illud quo intellectus pro alio utitur. Et isti duo modi significandi aliquando concurrunt ita quod illud idem quod exprimit et offert apprehensum per modum apprehensi sumatur pro illo quod sic exprimit et significat, nec aliud convenientius pro illo sumeretur. Et aliquando non concurrunt, sicut patet de terminis concretis actuum non inherendum subiectis suis. Et ulterius diceretur quod <etsi> non pertinet ad logicum intrmittere se de signis mentalibus pro prima earum significatione, tunc enim ad eum spectaret tractare de omni apprehensione pro quanto est apprehensio, scilicet tales propositiones essent logice: 'A est apprehensio;' 'A est intentio;' 'A est visio;' 'A est cognitio;' ubi tamen predicata important perfectiones. Similiter, et ad altissimam pertinere videntur scientiam tales propositiones, et assensus eis conformes; sed ad logicum pertinet tractare de huiusmodi signis mentalibus pro earum significatione secundo modo dicta. Nam secundum istam significationem, congruit eis esse genera vel species, et sic de aliis univer-

---

52 egens inquisitionis]indigens inquisitionis C. 53 *mg. tantum.*

54 *mg. tertio aliter.*

salibus, et predicari et subici, et ita de aliis predicatis vel proprietatibus integralibus que logicus tribuit primis intentionibus.

56. Et secundum hoc diceretur ad argumentum, quod verum est ad scientiam realem pertinere tractare de intentionibus in anima et earum significatione primo modo dicta, quia hoc eis ita naturaliter convenit, scilicet sic significare, sicut calori calefacere. Sed non sic est de earum significatione secundo modo dicta,⁵⁵ quia etiam de facto frequenter sunt in anima, puta quotiens anima non componit nec dividit absque hoc quod aliquid significant secundo modo, idest absque hoc quod pro aliquo supponant vel sumantur, quia terminus non supponit nisi in propositione, secundum logicos. Et sicut dico de terminibus simplicibus, ita proportionaliter dicendum esset de propositionibus respectu sic esse vel non sic esse. Verum est autem quod naturale aliquo modo est intellectui creato uti propriis intellectionibus pro rebus, saltem in propriis primis propositionibus de actibus rectis, licet nihil horum⁵⁶ perpendat nisi post per actus reflexos et investigationem. Non enim /f.234vb/ perpendit per propositiones de actibus rectis ad habitudinem rei ad rem, vel sic esse vel non sic esse a parte rei. Sed forte non est ita naturale intellectionibus quod sumantur pro aliis, sed ex indigentia intellectus creati, qui non potest seipso conferre res adinvicem compositive et divisive, sed suis accidentibus abstractis.

57. Cui non placeret iste modus respondendi posset forte adhuc aliter dicere, quod etiam tractare de primo modo significandi spectat ad logicum. Sed tunc haberet dici quod minor respectu illius non est universaliter vera de quocumque <et quibuscumque> proprietatibus naturalibus, sed de quodam et quibusdam non, de quarum numero haberet poni significare utroque modo dictum in responsione precedenti.

58. Videretur enim posse dici quod ad scientias reales, et solum ad illas, spectat tractare de rebus pro quanto res sunt, et earum proprietatibus naturalibus quibuscumque ad quas naturaliter deveniri potest naturaliter mediantibus actibus rectis, circumscripto quocumque actu reflexo; sed ad logicum de illis proprietatibus quantumcumque naturalibus ad quas deveniri non potest, nisi mediantibus actibus reflexis. Talis proprietas est intellectionis esse signum vel esse intellectionem vel esse apprehensionem vel cognitionem, dummodo ista vocabula subordinentur in significando conceptibus qui significant intellectiones vel cognitiones relative,

---

55 *add. et del.* quia hoc eis ita naturaliter convenit scilicet vel sic C.

56 nihil horum]nec hoc C.

quatenus sunt signa mentalia, res ipsas menti offerentia. Secus esset si qui uterentur istis nominibus sicut signis subordinatis in significando conceptibus absolutis intentionum.

59. *Contra*:⁵⁷ Dices tunc omnis notitia de intellectionibus vel sensationibus vel conceptibus anime esset logicalis, quia omnis notitia illarum est mediantibus actibus reflexis.

60. *Responsio*:⁵⁸ Et esset dicendum consequenter quod consequentia non valet, nec illud quod assumitur ad eius probationem est verum; intellectus enim humanus, si non impediretur ex conditione status penalis, et etiam intellectus angelicus posset per actus rectos circumscriptis quibuscumque actibus reflexis habere notitiam perfectam intellectionum, et quacumque cognitionum et actuum vitalium in aliena potentia, et multarum proprietatum naturalium earum, puta quod quidam actus vitales <necessario> eliciuntur et causantur, et quidam contingenter, quod quidam nati sunt relinquare habitus inclinativos in similes actus et quidam non, et multa similia: distinctionem specificam talium et maiorem vel minorem similitudinem convenientiam vel disconvenientiam; potest enim perpendere de quibusdam actibus in alieno intellectu, quod semper ponuntur ad presentiam talium causarum, et de aliis quod non semper sed quandoque et quandoque non, et quod ad possessionem talis qualitatis vel entitatis que est intellectio alia sequitur talis entitas, que est habitus. Quo posito, remoto extrinseco activo, cessat quandoque actum vel quandoque elicit perfectiorem quam ante possessionem habitus, et cetera huiusmodi multa poterit evidenter per experientiam scire.

61. Sed sicut alias dictum est, per hoc quod videt tales qualitates in alieno intellectu non potest sibi constare quod iste qualitates sunt cognitiones vel signa talium obiectorum, sed hoc novit per hoc quod reflectit se super actum proprium quem perpendit esse eiusdem nature cum ista qualitate quam videt in intellectu alieno, et per experientiam novit quod sua qualitas est signum representativum et expressivum talis obiecti. Et ita arguit de qualitate <in intellectu> alieno et ita patet de hoc: non novit, scilicet, quod intellectiones sunt signa nisi <novit hoc> mediantibus actibus reflexis.

62. Altera viarum duarum ultimarum teneatur, quia utraque est probabilis.

63. *Ad secundum argumentum*⁵⁹ *contra responsionem ad primum, vel tertiam responsionem*, distinguendum est de esse signum et etiam quod hoc non

⁵⁶³ *Supra*, §§ 47-48; 56.

⁵⁷ *mg. tantum.*

⁵⁸ *mg. tantum.*

⁵⁹ *mg. secundum.*

men 'intellectio' potest accipi, vel apud diversos /f.235/ de facto accipitur, pro signo subordinato conceptui absoluto illius qualitatis que est intellectio. Et tunc non est verum quod esse intellectionem est esse signum; neque primo modo, neque secundo modo est signum. Vel <potest accipi> pro signo conceptui relativo illius qualitatis pro quanto ipsa est cognitio et signum expressivum obiecti cuius est intellectus menti in qua est. Et tunc sic esse signum non est esse secundam intentionem, secundum tertiam responsionem, sed esse signum secundo modo; †nec esse signum secundo modo sed primo.† Sed secundum quartam responsionem, concedendum esset quod sumendo 'intellectionem' secundo modo, conceptus cui hec vox 'intellectio' subordinatur in significando est secunda intentio, non sumendo vocabulum 'intellectionis',⁶⁰ primo modo.

64. *Ad secundum principale contra secundum articulum*, respondit Aureoli⁶¹ negando maiorem, si sumatur universaliter de omnibus oppositis, sed irrationaliter quantum mihi videtur. Sed minorem nego, nec probatio valet; non enim sequitur 'nullum universale est persona; igitur persona opponitur relative universali,' non plus quam per similem modum arguendi sequitur quod albedo opponitur persone, ut scilicet quod ista relativa oppositio exprimatur istis vocabulis 'universale' et 'persona'. [Quod ideo addo, quia illud quod est universale et illud quod est persona possent significari et exprimi aliquibus conceptibus vel nominibus relative oppositis, puta signi et significati vel dissimilium vel huiusmodi.]

65. *Ad aliam probationem Ockhami eiusdem minoris*,⁶² distinguendum est de singulare sicut distinguit Campsall et Ockham bene in *Logica*, pars prima, capitulo 14; et Chatton ponit eandem distinctionem⁶³ -- quere in Ockham ibi in *Logica*, et nota, quia bene et plane dicitur: dic igitur quod singulare uno modo convertitur cum ente univoco omnibus entibus, et sic est nomen prime intentionis, et isto modo idem est quod ens et non entia, et idem dico de individuo. Alio modo, pro signo proprio alicuius determinati singularis, cui repugnat significare plura.

66. Secundo modo opponitur universali, idest vocabulo hoc 'universale' vel conceptui cui correspondet hoc vocabulum. Et sic etiam hec vox

§64 Aureol, *Scriptum*, d.23, q.un. (f.265r): "Ad secundum, dicendum quod licet individuum non importet conceptum relativum universali copositum, non tamen persona ut dictum est in corpore quaestionis;" vide supra §32.

§65 Supra, §33; Ockham, *Summa Logicae*, pars 1a, c.14, pp.47-49, (ibi definitio, quam Campsall ponit et Wodeham approbat ab editoribus citatur); Chatton, I *Rep.*, d.23, q.un., a.2, p.25, §13.

60 vocabulum intellectionis]va<cabu>lum intentionis C. 61 Aureol]Ockham C. 62 mg. Hok<am> capitulo 14. 63 add.et del. pone.

'singulare' subordinatur conceptui que est secunda intentio. Et sic procedit argumentum; sed singulare sic sumptum non cadit in descriptione persone.

67. *Ad tertium*,⁶⁴ dicendum quod ad eundem sensum quo persona plurificetur in divinis, plurificetur ens et res in divinis. Sed ista plurificatio non est alia, nisi quod in divinis sunt plures persone et plures res. Et ideo, non plus sequitur quod hoc nomen 'persona' sit nomen secunde intentionis quam hoc nomen 'res'; et sicut nomen rei significat in divinis rem et non secundam intentionem [intentionem], ita nomen persone. Et sicut *tu* dices, quod nulla res in divinis plurificetur, ita nulla persona in divinis plurificetur; sed et huic nomini et illi plura correspondent univoce significata in divinis, ut ad alium sensum quod est personam in divinis plurificari.

68. *Ad quartum*,⁶⁵ dicendum quod nec significat primam intentionem, nec secundam. Est tamen nomen prime intentionis, quia subordinatur in significando conceptui, qui⁶⁶ est prima intentio univoce communis omnibus divinis personis, et aliis forte omnibus intellectualibus subsistentibus.

69. Nec ex hoc sequitur apud negantes Deum esse in genere quod sit species vel genus, vel predicetur de eis in quid sicut nec conceptus entis est genus Deo vel conceptus substantie vel relationis vel sapientie, et ita de similibus. Et causa reddenda est quando inquiretur utrum Deus sit in genere quia una reddi haberet pro omnibus.

70. *Ad quintum*,⁶⁷ dicendum quod minor est falsa ut probatur, sed tantum descriptio que est signum expressius eiusdem; hoc nomen 'persona' includit aliquem conceptum negativum; sed iste conceptus negativus non significabit nomen vel conceptum confusum persone sed significat negative dependentiam vel communicabilitatem vel aliquid huiusmodi, sicut habet alias declarari cum tractabitur de descriptione nature.

71. *Ad rationem principalem*,⁶⁸ dicendum quod assumptum est falsum. Et ad probationem dicendum quod predicari de uno solo non definit individuum vel singulare primo modo sumpta /f.235rb/ in responsione ad tertium argumentum contra secundum articulum, sed secundo modo sumpta. Nec est ita quod isto modo sumpta non definiunt personam, sed modo primo sumpta.

<EXPLICIT QUESTIO>

\$67 *supra*, §34.   \$68 *supra*, §35.   \$70 *supra*, §36.   \$71 *supra*, §2.
 64 *mg.* tertium.   65 *mg.* quartum.   66 quicquid C.   67 *mg.* quintum.
 68 *mg.* ad rationem principalem.